

قهرمان سازی به روش بومی

سیده اشرفی
اگروه رسانه

انیمیشن یا پویانمایی هم مثل دیگر اشکال محتوا، خود یک رسانه است که می‌تواند در انتقال پیام به مخاطبان به خصوص قشر کودک ونوجوان موثر باشد. وقتی صحبت از گروه کودک ونوجوان می‌شود، ساخت محتوای موردنظر آنها که بتواند به بیان درست، پیام موردنظر را برساند، اهمیت صدچندان دارد. تلویزیون به عنوان یکی از ابزارهای موفق انتقال پیام به این گروه‌ها، در طول چند سال گذشته بیشتر از قبل به سمت ساخت پویانمایی رفته است. ساخت انیمیشن‌هایی مثل «پهلوانان» و «شکریستان» که در طول سال‌های گذشته با اقبال بیشتری از سمت مخاطب روبه‌رو بوده، نشان از آن دارد که این تلاش برای انتقال پیام، به بیراهه نرفته است.

بر همین اساس است که مرکز پویانمایی در سال‌های اخیر فعال‌تر شده و تولیدات بسیاری در استان‌های مختلف به سمت این نوع از محتوا رفته است.

البته تنها ماجرا نیست که باید در حوزه ساخت پویانمایی مورد توجه قرار داد چراکه کیفیت هم یک فاکتور مهم در این میان است. گمان این‌که تولیدات سال‌های‌گذشته هم به یک بلوغ بیشتری نسبت به کارهای قبل‌تر رسیده و قابل قبول‌تر شده است. مثل مجموعه تلویزیونی پهلوانان که یک مجموعه پویانمایی به نویسندگی و کارگردانی سیاوش زرین‌آبادی و تهیه‌کنندگی علیرضا گلپایگانی است و در طول بیش از ۱۵ سال، روی آنتن ماندگار شده است. فصل پنجم این انیمیشن نوروز ۱۴۰۱ پخش شد و تاکنون به زبان‌های عربی و ترکی دوبله شده است.

این انیمیشن براساس قصه قهرمانی ایرانی به نام پوریای ولی است که شاگردانش را در زورخانه‌ای تعلیم می‌دهد و اسکندر که داروغه شهر است میانه خوبی با او ندارد و در فکر سرکوب اوست.

یا انیمیشن شکریستان که با صدای ماندگار مرحوم مرتضی احمدی و شهاب حسینی، توانست مخاطبان بسیاری را به خود جلب کند.

شکریستان ابتدا در ۱۰۸ قسمت تولید و روانه شبکه دوی سیما شد و قسمت‌هایی از آن در جشنواره‌های خارجی ازجمله جشنواره چانگوی چین، جشنواره جیفونی ایتالیاو جشنواره فیلم کودک هند نمایش داده شد. روش ساخت آن هم، کات‌اوت یا بریده موقاست که توانست باب‌میل بسیاری از مخاطبان باشد.

اما یک نکته که باید در اشاره به این انیمیشن‌ها در نظر داشت، پرداختن به موضوع‌های مختلفی مثل مهارت زندگی است که تلاش شده به شکل یک پیام پنهان و آشکار در این انیمیشن‌ها منتقل شود. درعین حال، مسأله بومی سازی شخصیت‌های قهرمان و پرداختن به چهره‌هایی که در چارچوب فرهنگی ایران است، نکته دیگری است که به‌وضوح در ساخت انیمیشن‌های سال‌های اخیر می‌توان آن را مشاهده کرد.

نگاهی به کارهایی که در طول این سال‌ها ساخته شده این مسأله را نشان می‌دهد که توانمندی تولیدکنندگان ایرانی بسیار فراتر از حد تصور است و چیز از سازندگان خارجی کم ندارند. هرچند نبود برخی زیرساخت‌ها در طول این سال‌ها باعث شده تا قطار انیمیشن سازی ایرانی دیرتر از هم‌رده‌های خود وارد ریل شود. بااین حال، نباید از نظر دور داشت که توجه به چهره‌ها و قهرمان‌های بومی برای ساخت چنین کارهایی، باید اولویت اصلی باشد چراکه حلقه مفقوده ساخت چنین آثاری، نزدیک‌کردن سلیقه مخاطبان کودک ونوجوان به فاکتورهای فرهنگی و بومی است. همان‌طور که در ابتدا هم اشاره شد، انیمیشن یا پویانمایی هم مثل دیگر اشکال محتوا، خود یک رسانه است و باید به این مسأله توجه کرد که چه پیامی از طریق این رسانه منتقل می‌شود.

«روشنگر» یکی از برنامه‌های رادیویی است که تا امروز با گفت‌وگوهای چالشی، مخاطبان را با خود همراه کرده است. سمیرا قنبری، تهیه‌کننده برنامه روشنگر درباره موضوعات این برنامه که این روزها از رادیوقرآن پخش می‌شود، گفت: روشنگر برنامه‌ای گفت‌وگومحور و چالشی است که به آسیب‌شناسی آموزش قرآن در کشور می‌پردازد. در این برنامه از افراد مختلف ازجمله آموزش‌وپرورش، مسئولان شورای کتب درسی و

آسیب‌شناسی آموزش قرآن در کشور با «روشنگر»

فاطمه عودباشی
دیرگروه رسانه

انیمیشن‌ها به شدت خیالی، رنگارنگ و جذاب هستند و هیجان در این دنیا بی‌حد و مرز است و هرگز نمی‌توان عددی برای رویاپردازی و خلق لحظات لذت‌بخش قائل شویم. همه استودیوهای انیمیشن سازی سعی کرده‌اند در قالب دنیای رویایی، لحظاتی ماندگار را در ذهن مخاطبان برای همیشه ثبت کنند. از زمانی که دیزنی، میکی موس را خلق کرد تاکنون انیمیشن‌های بسیار زیادی خلق شده است اما آنچه اهمیت دارد این که صنعت زیبای انیمیشن‌سازی به مرور وارد ایران شد و حالا ما برای خودمان در این عرصه حرف داریم و حتی به بازارهای بین‌المللی هم ورود پیدا کردیم. در تمام این سال‌ها رسانه ملی سعی کرده برای این صنعت سرمایه‌گذاری مناسبی داشته باشد تا بتواند دنیای بچه‌های ایران را با ساخت آثار وطنی رنگین کند. اکنون تولیدات جدید رسانه ملی بهانه‌ای شد تا ما با محمد رحیم لیوانی رئیس مرکز پویانمایی صبا، داوود حدیثی تهیه‌کننده و کارگردان انیمیشن آقا معلم و بچه‌ها و نغمه محمودی تهیه‌کننده و کارگردان انیمیشن تاکسی کدو محبت کنیم که در ادامه می‌خوانید.

با نگاهی به کارنامه مرکز پویانمایی صبا متوجه خواهیم شد که این مرکز از ابتدای امسال تا به امروز انیمیشن‌های متنوعی را تولید و روانه آنتن کرده که مورد توجه بچه‌ها قرار گرفته است. البته تولیدات این مرکز صرفاً بچه‌ها را سرگرم نمی‌کند، بلکه سعی دارد بچه‌ها با تماشای انیمیشن‌ها با مهارت‌های زندگی و ... هم آشنا شوند. بنابراین سعی می‌کند در قالب انیمیشن نکات اخلاقی و آموزشی را به بچه‌ها یاد بدهد.

آشنایی کودکان با ریشه‌های هویت‌شان

محمد رحیم لیوانی، رئیس مرکز پویانمایی صبا در پاسخ به این سوال که فعالیت مرکز پویانمایی صبا در سال‌های اخیر خیلی بیشتر از قبل شده و تنوع در ساخت انیمیشن به‌ویژه در بخش موضوع دارد. در دوره جدید چه موضوعاتی در اولویت شماسات و با توجه به این‌که بچه‌های امروز نسبت به بچه‌های دیروز، نسل بسیار متفاوتی هستند، برای این که با نیازها و ضرورت‌های این نسل سازگار شوید چه اقداماتی انجام می‌دهید، به جام جم می‌گویید: در دوره جدید مدیریت سازمان اولویت‌هایی مطرح شده از جمله عدالت‌گستری و هویت محوری که روی این دو عنوان داریم کار می‌کنیم. از شاخصه‌های عدالت‌گستری و هویت محوری این است که نسبت به زیرساخت‌های فرهنگی کودکان و نوجوانان بسترسازی داشته باشیم، به خصوص روی هویت محوری کار انجام می‌دهیم. از تولیداتی که در حوزه هویت محوری کار می‌شود، توجه به فرهنگ ایرانی و اسلامی ماست؛ یعنی آشنایی خردسال، کودک و نوجوان به ریشه‌های هویتی خودش. در شاخصه‌های مهم از حوزه‌های اقتصادی گرفته تا حوزه‌های فرهنگی و اجتماعی تاکید بر حوزه خانواده محوری است. وی با اشاره به مجموعه انیمیشن «آقا معلم و بچه‌ها» توضیح می‌دهد: محور این انیمیشن در حوزه پیشرفت است. یعنی نشان می‌دهیم در بحث روستا چه اتفاقی رخ می‌دهد، در بحث آموزش چه اتفاقی باید بیفتد. همچنین روستای پیشرفته‌تر را نسبت به روستای معمولی نشان می‌دهیم و در سطح آموزش به ارتباط صمیمانه و گرم میان دانش‌آموز، معلم و اولیا، نگاه به آینده و پیشرفت را می‌پردازیم. در مبحث هویت محوری به‌ویژه در سری جدید مجموعه «پهلوانان» کار ویژه‌ای انجام دادیم. در ساخت انیمیشن‌های جدید هم به این موضوع خواهیم پرداخت. سعی ما بر این است که این محورها مدنظر قرار بگیرد. مجموعه‌های خوبی را در دست طراحی داریم. در فضای مجازی مجموعه خوبی به نام «سیگنال آبی» طراحی کردیم که فضایش کاملاً جدید است؛ یعنی فضای گیم و بازی را وارد کار کردیم و شخصیت‌ها در این فضا سیر می‌کنند. فضای خیلی مفرحی است و ریتم بسیار مناسبی دارد. این مجموعه جزو طراحی‌های جدید است. ایده ما این است که نوجوان باید برای مواجهه با فضای مجازی خود را مسلح کند و آماده شود.

مسئولین در حوزه آموزش قرآن استفاده شده است. قنبری ادامه داد: علاوه بر مسئولان، منتقدان هم درباره بحث آموزش قرآن در کشور انتقاد با طرح و ایده‌های جدیدی را ارائه دادند. یکی از بحث‌ها محوریت روخوانی قرآن بود که به نقاط ضعف و قوت آن پرداخته شد. این‌که چرا یک دانش‌آموز بعد از ۱۲ سال که روخوانی قرآن را در مدرسه یاد می‌گیرد، در دانشگاه نمی‌تواند قرآن بخواند و از پس روخوانی ساده برنمی‌آید.

اشکال کار کجاست؟ تهیه‌کننده برنامه روشنگر با بیان این‌که این برنامه تا هفته اول دی روی آنتن رادیوقرآن می‌رود، افزود: مگر این‌که بخواهیم فاز بعدی برنامه را بعداً شروع کنیم. روشنگر از اول مهر روی آنتن شبکه رفت. این برنامه گفت‌وگومحور کاری از گروه آموزش رادیوقرآن است که یکشنبه‌ها ساعت ۲۱ به مدت ۳۵ دقیقه پخش می‌شود. اجرای برنامه را هم مهدی صفری به عهده دارد.

کشتی گیران در قالب انیمیشن

رئیس مرکز پویانمایی صبا ادامه می‌دهد: در مجموعه دیگری و در حوزه ورزش نگاهی به کشتی داریم و از مبحث هویت محوری و ریشه‌های فرهنگی و آداب و سنن گرفته تا تحکیم خانواده و افتخارآفرینی برای کشور و پرچم با نگاه به ارزش‌های اسلامی مدنظر قرار گرفته است. تلاش می‌کنیم تولیداتمان ظرف دو تا سه سال آینده روی آنتن برود. نگاه ما رو به جلو و برای کودکانی است که در آینده مخاطب این برنامه‌ها قرار می‌گیرند. لیوانی در پاسخ به این سوال که در این انیمیشن‌ها با توجه به ذهن آموزش‌پذیری خوب بچه‌ها و تاثیر خوب تلویزیون در این باره، چقدر سبک زندگی و مهارت‌ها را به بچه‌ها یاد می‌دهید؟ بیان می‌کند: در این زمینه نمونه‌های موفقی داریم. مجموعه «مهارت‌های زندگی» مرکز پویانمایی صبا بیش از ۱۰ سال است دارد تولید می‌شود و تاکنون بالای ۵۰۰ قسمت تولید شده و یک نمونه بسیار موفق است.

مهارت‌های زندگی: بلندترین مجموعه در دنیا

رئیس مرکز پویانمایی صبا می‌افزاید: «مهارت‌های زندگی یکی از بلندترین مجموعه‌های تلویزیونی انیمیشن در دنیاست و یکی از رکوردداران در تعداد قسمت است. طبق آخرین نظرسنجی که در سازمان صورت گرفته بیش از ۵۲ درصد مخاطب نوجوان آن را خیلی پسندیده و دنبال می‌کنند، با این که تعداد قابل توجهی ساخته شده، همچنان مخاطبان تقاضا دارند قسمت‌های جدید این مجموعه ساخته شود. ۵۲ قسمت جدید این مجموعه در دستور کار قرار گرفته و تولید خواهد شد. در این مجموعه تمام مهارت‌های مورد نیاز کودکان و نوجوانان به شکل آموزشی و تربیتی در قالب یک مجموعه داستان تصویر می‌شود. وی درباره این‌که هر قسمت یا چند قسمت از این مجموعه به یادگیری یک مهارت اختصاص دارد، تاکید می‌کند: در هر قسمت به یک مهارت زندگی نمی‌پردازیم، بلکه ممکن است مهارتی در ۱۰ قسمت کار شده باشد تا موضوع برای بچه‌ها دقیقاً جایبفتد؛ مفاهیمی مانند امانت، راستگویی، اعتماد، سوء تفاهم، نه گفتن، دوست پیدا کردن و... در قسمت‌های مختلف این مجموعه و در قالب قصه با شخصیت‌های جذاب به تفصیل توضیح داده شده است. مخاطبان ما در دوران کودکی و ابتدای نوجوانی با این مجموعه ارتباط خوبی برقرار کردند.

رئیس مرکز پویانمایی صبا می‌افزاید: در چهار پنج سال گذشته به خصوص در زمان شیوع کرونا، ادارات کل آموزش و پرورش سراسر کشور تقاضا داشتند تولیدات این مرکز در اختیارشان قرار گیرد؛ ما هم تولیدات این مرکز را بر عنوان مواد کمک آموزشی در اختیارشان قرار دادیم. این تولیدات به عنوان مجموعه شاخص ما در حوزه مهارت‌های زندگی و مجموعه‌های دیگر به شکل منططف به این حوزه می‌پردازند و در این مسأله توفیقاتی هم داشته‌اند. در موضوع مهارت‌های زندگی، فضای مجازی و ورزش دو مجموعه را به تازگی شروع خواهیم کرد که کاملاً به این مسأله می‌پردازند.

در مجموع تولیدات

مجموعه پویانمایی

رشد ۳۵ درصدی ساخت انیمیشن

رئیس مرکز پویانمایی صبا عنوان می‌کند: در سال‌های اخیر توسعه خوبی داشتیم و داریم این شتاب توسعه را ادامه می‌دهیم. امسال میزان پخش انیمیشن‌های ایرانی از شبکه‌های سیما حدود ۳۵ درصد افزایش یافته که حرکت بسیار خوبی است و جای تقدیر دارد. مسلماً افزایش پخش انیمیشن ایرانی از شبکه‌های سیما ذخنه سازی ایجاد خواهد کرد؛ ذخنه این‌که کودکان و نوجوانان، انیمیشن ایرانی ببینند و این برای ما مسئولیت بیشتر ایجاد می‌کند تا بتوانیم هم کیفیت و هم کمیت کارمان را افزایش دهیم. ذخنه سازی انجام شده و رشد پخش انیمیشن‌های ایرانی، محصول کار همکاران رسانه‌ای در صدا و سیما و کل رسانه‌های کشور است که برجسته‌سازی و معرفی کردند و این ذخنه سازی اتفاق افتاده. امیدواریم ادامه پیدا کند. ما هم قول می‌دهیم به نسبت تقاضایی که وجود دارد هم در مسأله کیفیت و هم در کمیت تولیدات انیمیشن‌ها به جایی برسیم که کودک، نوجوان و خردسال ایرانی انیمیشن ایرانی ببیند و لذت ببرد و خانواده ایرانی هم افتخار کند که از تولید با کیفیت فرهنگی استفاده خواهد کرد.

لیوانی:

مجموعه پهلوانان به نوعی برای مخاطب عام است و خردسال، کودک و نوجوان ندارد و همه می‌توانند استفاده کنند

نگاهی به تولیدات انیمیشن رسانه ملی

قهرمانانی که به روی

صبا برای خردسالان سه تا شش سال، برای دو دوره کودکی ۶ تا ۹ سال دوره اول و ۹ تا ۱۲ سال دوره دوم کودک و نوجوان ۱۲ تا ۱۶ سال است. غیر از این تولیداتی هم برای مخاطب عام و مجموعه‌هایی مختص یک گروه خاص داریم. حتی برای بزرگسالان هم مجموعه‌هایی مانند «سلام بر ابراهیم» داریم که برای این دسته مخاطبان تولید شده و پیام‌های آموزشی در مسأله کرونا، زلزله و دیگر حوزه‌ها برای مخاطب عام هم تولیداتی داریم. در مجموع برای مخاطب بزرگسال هم طرح‌هایی ارائه کردیم و آثاری تولید خواهد شد تا در باکس‌های سریالی و نمایشی پخش شود. لیوانی درباره تولید انیمیشن‌های دیگر برای مخاطب بزرگسال به جز مجموعه سلام بر ابراهیم تاکید می‌کند: مجموعه پهلوانان به نوعی برای مخاطب عام است و خردسال، کودک و نوجوان ندارد و همه می‌توانند استفاده کنند. حدود ۱۵ سال است که این مجموعه تولید می‌شود. طرح‌هایی هم در دست تولید داریم که در صورت جذب اعتبار، در حوزه‌های نمایشی قرار گرفته و مخاطب عام را در بر می‌گیرد.

انیمیشن سیگنال آبی با محوریت فضای مجازی

وی در توضیح بیشتر مجموعه انیمیشنی که برای کشتی تولید می‌شود، تصریح می‌کند: نام فعلی این اثر «کشتی‌گیران» است که طرحش مصوب شده و در مرحله تحقیق و نگارش است و مجموعه‌ای بسیار جذاب و به یاد ماندنی خواهد شد. ضمن این‌که تکنیک و قصه‌هایش هم جذاب است. در حوزه ورزش و به خصوص ورزش کشتی که ورزش مادر محسوب می‌شود و ورزش سنتی ایرانیان است تاکنون کار جدی‌ای در این حوزه نداشتیم. یک گروه خیلی خوب پای کار است که امیدواریم این مجموعه را سال ۱۴۰۲ و قبل از المپیک بعدی پخش کنیم. مجموعه «سیگنال آبی» صرفاً درباره فضای مجازی و دنیای مجازی و نوجوانان است و تلاش می‌کند به آنها آموزش‌هایی ارائه دهد. ضمن این‌که با ریتم خیلی خوب و تکنیک جدید، تفاوت‌های فضای مجازی و فضای واقعی را روشن می‌کند.

رئیس مرکز پویانمایی صبا در پاسخ به این سوال که تولیدات اخیر مرکز را که در قسمت‌های بالا صورت می‌گیرد، چطور ارزیابی می‌کنید؟ می‌گوید: از چهار تا پنج سال پیش تولیدات با تعداد بالای قسمت‌ها را شروع کردیم. مجموعه‌هایی که معمولاً به ۱۰۰ قسمت می‌رسد، در هر مرحله ارزیابی و نظرسنجی‌ها بررسی می‌شود. نظر کارشناسان، شبکه‌های پخش و مخاطبان ارزیابی و اگر مجموعه همچنان موفق باشد سری‌های جدیدش ساخته می‌شود و اگر مجموعه‌ای مخاطب نداشته یا در مسیر افت و سرازیری کمبود مخاطب قرار گرفته باشد تولید آن را متوقف و مجموعه‌های جدید را شروع می‌کنیم و نیز اگر در جایی مخاطب اقبال داشته باشد سعی می‌کنیم مضامین و موضوعات جدید را با همان

روایت ۳ خانواده در جنگل فندق

جنگل فندق عنوان مجموعه‌ای است که به شکل انیمیشن به اجتماع کوچک و گرم سه خانواده می‌پردازد که شباهت‌ها و تفاوت‌های گوناگونی دارند و در جنگلی زندگی می‌کنند. این خانواده‌ها هر روز با چالش‌های روزمره، طبیعی، خانوادگی و کودکانه و ... روبه‌رو می‌شوند و تلاش می‌کنند با تاکید بر کار گروهی و جمعی در کنار توانایی‌های فردی خود تلاش کنند. در این مجموعه ارتباط بین بیننده و شخصیت‌های داستان از طریق یک راوی صورت می‌گیرد. راوی سؤال و جواب‌هایی را که در ذهن مخاطب به‌وجود می‌آید بر زبان می‌آورد که البته موجب خلق موقعیت‌های جالبی هم می‌شود. خانواده خرگوش‌ها شامل پدرمادر و سه فرزند، محوریت اصلی را عهده‌دار هستند. پدر خانواده کشاورز است و فرزند اول این خانواده فندق، به‌عنوان شخصیت اصلی بیشترین نقش را در پیشبرد داستان بازی می‌کند و به نوعی تلاش در هدایت بچه‌های دیگر نیز دارد. راه‌حل‌های فندق و دیگر بچه‌ها همیشه کارساز و درست‌آب در نمی‌آید و موجب ایجاد مشکلاتی می‌شود. کارگردان این مجموعه ابراهیم ساکنی و محمد حیدری مذهب است و تهیه‌کنندگی آن را رضا تقدسی به عهده دارد.

تلاش «ماهی بادکنکی» برای حفظ دریا

قصه «ماهی بادکنکی» که یک انیمیشن ۱۴ قسمتی است، از جایی شروع می‌شود که ماهی آبی داستان، دالم در فکر کمک به سایر ماهی‌ها و حفظ شهر زیبای‌شان از بدی و خطرات است. سلمی افکاری درباره این انیمیشن که از شبکه نهال پخش می‌شود به جام جم می‌گوید: فصل چهارم ۵۲ قسمت است. البته از همان ابتدا تصور می‌کردیم این مجموعه مورد توجه قرار بگیرد و تولید آن به فصل‌های بعد هم برسد. بنابراین سعی کردیم هم داستان‌ها و هم شخصیت‌ها جذاب باشند. حتی گفته شد این مجموعه جزو برنده‌ای شبکه است و به چند کشور ازجمله کشورهای چین و لبنان هم فروخته شده.

وی ادامه می‌دهد: ما در این مجموعه تلاش می‌کنیم در عین سرگرمی که برای بچه‌ها ایجاد می‌کنیم نکاتی را هم به آنها آموزش دهیم به‌همین دلیل مدام در حال تحقیق برای شخصیت‌ها و قصه‌ها هستیم. حتی در زمینه‌های دیگر هم تلاش می‌کنیم به بچه‌ها آموزش دهیم.

پهلوانانی از جنس پوریای ولی

پهلوانان که یک مجموعه تلویزیونی پویانمایی است، به نویسندگی و کارگردانی سیاوش زرین آبادی از سال ۸۶ روی آنتن رفته است. این مجموعه به تهیه‌کنندگی علیرضا گلپایگانی به یکی از پرطرفدارترین انیمیشن‌های ایرانی تبدیل شده است. فصل پنجم این مجموعه هم نوروز ۱۴۰۱ از شبکه یک پخش شد. قصه این انیمیشن درباره شخصی به نام پوریای ولی است که شاگردانش را در زورخانه‌ای تعلیم می‌دهد. «اسکندر» که داروغه شهر است میانه خوبی با پهلوان پوریا ندارد و دالم به فکر سرکوب اوست. تکیه‌کلام معروف پهلوانان از پوریای ولی «یا علی مدد» است. تلاش شده این انیمیشن آمیخته با نکات پندآموز و اخلاقی باشد و داستان آن در خوارزم می‌گذرد.

کوپدکد را اسکن کنید

